

Vergaderjaar 2023–2024

36 410 IV

Vaststelling van de begrotingsstaten van Koninkrijksrelaties (IV) en het BES-fonds (H) voor het jaar 2024

Nr. 4

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 25 september 2023

Burgers en ondernemers in Caribisch Nederland ervaren in het dagelijks leven en in hun ondernemingen regelmatig problemen die mensen in Europees Nederland niet op dezelfde manier kennen. Het kan bijvoorbeeld lang duren voordat een nieuwe bankrekening wordt geopend, er is niet altijd een notaris beschikbaar om een akte te passeren of men kan een online dienst niet afnemen met gebruik van de eigen postcode. Deze en andere knelpunten maken dat ondernemen in Caribisch Nederland vaak lastiger is dan in Europees Nederland. Er moet gezamenlijk actie worden ondernomen om daar verandering in te brengen.

Het oplossen van deze knelpunten gaat namelijk bepaald niet vanzelf. Veel bestaan immers al lange tijd, zijn complex en vereisen een aanpak die past binnen de lokale context. Daarom heb ik een taskforce ingericht¹ om te werken aan een aantal knelpunten die aan economische ontwikkeling in de weg staan. Dit gaat om:

1. Burgerservicenummer (BSN)
2. Postcodes
3. Notariële dienstverlening
4. Bancaire dienstverlening
5. Concurrerende claims op grond en onverdeelde boedels («weesgronden»)
6. Economische diversificatie
7. Digitalisering
8. Werk- en verblijfsvergunningen
9. Verkeer van personen en goederen («connectiviteit»)

¹ Dit is ook afgesproken in het *Saba Package 2.0*. De Openbare lichamen van Saba en Sint Eustatius zijn lid van de taskforce. Het openbaar lichaam Bonaire is agendalid.

Ik heb u bij brief van 21 maart jl. geïnformeerd over de voortgang van deze taskforce.² In deze brief informeer ik u nader over de acties die zijn ingezet, wat er al is bereikt en hoe hier opvolging aan wordt gegeven na de zomer.

Werkwijze en stand van zaken taskforce

De taskforce bestaat uit de eilandsecretarissen van de openbare lichamen en vertegenwoordigers van ministeries en andere overheidsorganisaties³ die een rol hebben ten aanzien van specifieke onderwerpen. Bij het opstellen van de respectievelijke probleemanalyses is rekening gehouden met wat er in het verleden al geprobeerd is om de problematiek te verhelpen en met wat er momenteel al wordt gedaan om verbetering te realiseren. Daarnaast is de lokale context leidend voor de uitwerking van de plannen, evenals de verschillen tussen de eilanden. Op deze manier kon worden gekomen tot een nieuwe, gezamenlijke en soms creatieve aanpak.

Op deze manier heeft de taskforce in bijzonder meerwaarde kunnen genereren op onderwerpen waar nog geen aanpak was bepaald, of nog geen probleemeigenaar was vastgesteld. In die gevallen bleek het nodig dat de taskforce tijdelijk eigenaarschap nam en een oplossing voorstelt. Dit betreft bijvoorbeeld:

- De introductie van postcodes (knelpunt 2), onder verantwoordelijkheid van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, als onderdeel van de verbetering van de adresregistratie en adreskwaliteit. U wordt hierover dit najaar nader geïnformeerd als ik u de geactualiseerde versie van de Werkagenda Waardengedreven Digitaliseren toestuur.
- De bancaire dienstverlening (knelpunt 4), waar het Ministerie van Financiën, De Nederlandsche Bank en mijn eigen ministerie met de openbare lichamen hebben samengewerkt en meerdere acties hebben ingesteld. In bijzonder is er een nieuwe aanpak geformuleerd voor de problemen met bancaire dienstverlening op Saba. Dit betreft in de kern dat het openbaar lichaam een dienstverleningsovereenkomst aan kan gaan met een of meerdere banken om lokale bancaire dienstverlening van een zekere kwaliteit te borgen. De gesprekken met de banken hebben tot nu toe tot een aantal kleinere deelresultaten geleid⁴ en ik zet mij persoonlijk in om de onderhandelingen verder te brengen en tot substantiële resultaten te komen. Hiernaast is ook het Ministerie van Financiën aan het verkennen of een dienstverleningsovereenkomst tussen het Ministerie zelf en een bank mogelijk is ten einde de kwaliteit van de bancaire dienstverlening voor de langere termijn te verbeteren. Ten slotte heeft mijn ministerie het openbaar lichaam van Sint Eustatius ondersteund bij het doen van een aanvraag voor een pilot nationale hypotheekgarantie. Een dergelijke pilot bestaat al op Bonaire. De Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening zal dit verzoek doorgeleiden naar NHG en informeert de betrokkenen over het vervolg.
- De problematiek omtrent concurrerende claims op grond («weesgronden») (knelpunt 5). Hiervoor is met relevante partijen een aanpak vastgesteld waar de openbare lichamen mee aan de slag kunnen.

² Kamerbrief over voortgang bestuurlijke afspraken Caribisch Nederland, Kamerstuk 36 200 IV, nr. 58.

³ Bijvoorbeeld de Nederlandsche Bank ten aanzien van bancaire dienstverlening, of het Kadaster ten aanzien van de weesgronden.

⁴ Bijvoorbeeld inzake het voorkomen van hoge transactiekosten bij het uitkeren van pensioenen door PCN. Zie in dit kader ook: Meeting with RBC bank yielded positive results for Saba people – Saba News (saba-news.com).

Verder is er vanuit de taskforce bijgesprongen om lopende trajecten te versnellen en/of uit te breiden om een resultaat te bereiken waar de openbare lichamen mee geholpen zijn:

- De introductie van het BSN (knelpunt 1), waar ik u eerder over heb geïnformeerd⁵, en andere initiatieven omtrent digitalisering (knelpunt 7) zijn opgenomen in de Werkagenda Waardengedreven Digitaliseren. De werkagenda verantwoorde digitalisering kent namelijk een themalijn specifiek gericht op Caribisch Nederland.⁶ De taskforce heeft waar nodig ondersteund bij de totstandkoming en implementatie van deze agenda.
- De notariële dienstverlening op Saba en Sint Eustatius (knelpunt 3). Hiervoor was al een tijdelijk vervanger, maar per 1 juli 2023 is er voor het eerst in jaren weer een permanent notaris benoemd op dit protocol voor Saba en Sint Eustatius.⁷ Dat betekent dat deze notaris de praktijk uit kan bouwen en eventuele achterstanden weg kan werken. Het Ministerie van Justitie en Veiligheid heeft daarnaast stappen gezet om continuïteit te borgen in geval van afwezigheid.
- Ten aanzien van de afgifte van werk- en verblijfsvergunningen (knelpunt 8) is geconstateerd dat er al veel initiatieven bestaan om dit proces efficiënter en met inachtnaam van de lokale context beter te laten verlopen, waaronder via de voorziene wijziging van de Wet Toelating en Uitzetting BES.⁸ Gebleken is echter dat het voor de openbare lichamen een uitdaging is om concrete beleidsvoornemens te formuleren en die te vertalen naar de vaak complexe wet- en regelgeving. Om dit te faciliteren organiseert het Ministerie van Justitie en Veiligheid in samenwerking met het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid in het najaar van 2023 een «schrijfmissie» naar ieder van de eilanden om lokale wensen te identificeren. Op basis van de inventarisatie kunnen (lokale) vervolgstappen worden gezet zoals waar nodig het aanscherpen van lokale werkprocessen en/of regelgeving.
- Om het verkeer van personen (knelpunt 9) te verbeteren heeft de taskforce de evaluatie van de Makana Ferry tussen Sint Maarten, Saba en Sint Eustatius ondersteund. Deze evaluatie laat zien dat burgers veel van deze veerdienst gebruik maken en dat er veel steun is voor continuering. Daarom is er geholpen met de ontwikkeling van scenario's om de veerdienst voort te zetten. Ik hoop uw Kamer voor het einde van het jaar te informeren over op welke wijze deze belangrijke dienst voorgezet kan worden. Hierbij wordt ook rekening gehouden met het onderzoek naar een openbare dienstverplichting voor luchtvaart tussen deze drie eilanden.

Als laatste sta ik nog kort stil bij het enige knelpunt dat in het voorgaande nog niet aan de orde is gekomen: economische diversificatie (knelpunt 6). De taskforce heeft hier een coördinerende en aanjagende rol gespeeld door inzichtelijk te maken welke initiatieven er lopen en welke stappen er moeten worden gezet om de eilandeconomieën van Caribisch Nederland robuuster en meer divers te maken. Dit werk heeft een basis gelegd voor de intentiebrief economische ontwikkeling Caribisch Nederland⁹ die ik op 6 april jl. aan uw Kamer heb doen toekomen en waarin ik uiteen heb gezet

⁵ Kamerstukken 27 859 en 32 761, nr. 175.

⁶ Zie themalijn 5 «versterken digitale samenleving in het Caribisch deel van het Koninkrijk» te raadplegen via: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/11/04/bijlage-1-werkagenda-waardengedreven-digitaliseren-en-bijlage-bij-Kamerstuk-26-643,-nr.-940>.

⁷ Tot de zomer van 2022 werd de dienstverlening ingevolge artikel 79 tweede lid van de Wet op het Notarisambt BES uitgevoerd door notarissen vanuit Sint Maarten, omdat er geen notaris op het protocol voor Saba en Sint Eustatius was benoemd.

⁸ Zo overweegt de Staatssecretaris van JenV om een versnelde procedure voor bepaalde werkgevers en instellingen die belangrijk zijn voor de groei en ontwikkeling van eilanden.

⁹ Kamerstuk 36 200 IV, nr. 62.

welke acties zijn en nog zullen worden ondernomen om economische ontwikkeling te stimuleren.

Conclusies en vervolg taskforce

Op basis van de rapportages van de taskforce en de gesprekken die ik hierover heb gevoerd met de openbare lichamen is mijn conclusie dat deze werkwijze leidt tot vooruitgang op deze complexe en vaak al te lang aanhangige problemen.

In sommige gevallen is die vooruitgang al een concrete oplossing: we introduceren BSN en postcodes en er is een notaris benoemd op Saba en Sint Eustatius. In andere gevallen wordt er nog gewerkt aan de uitvoering van die oplossing – bijvoorbeeld in het geval van bancaire dienstverlening – of ligt er nu in ieder geval een helder plan dat kan worden uitgevoerd. Bij dit laatste kan worden gedacht aan de pilots om weesgronden aan te pakken. Dit betekent zeker niet dat alle problemen volledig zijn geadresseerd, maar wel dat we op de goede weg zijn.

Ik wil daarom zeker stellen het werk van de taskforce wordt voortgezet, dat de plannen die zijn gemaakt worden uitgevoerd en dat we ons blijven inzetten voor concrete resultaten waar burgers en ondernemers in Caribisch Nederland mee worden geholpen. Met die reden heb ik besloten om de taskforce voort te zetten. Hierbij zal ik de taskforce vragen om:

1. te monitoren dat de plannen om knelpunten te verhelpen daadwerkelijk worden uitgevoerd en indien dit niet het geval is in actie te komen;
2. ten aanzien van een aantal specifieke knelpunten ook na de zomer een actieve rol te vervullen om de gemaakte plannen uit te voeren¹⁰;
3. te gaan werken aan de uitvoering van de eerdergenoemde economische intentiebrief. Dit in bijzonder door de openbare lichamen te ondersteunen bij de totstandkoming van hun eigen economische ontwikkelstrategieën en de ministeries te helpen met de gecoördineerde uitvoering van de taken die voortvloeien uit deze brief.

Afsluitend constateer ik dat we een aantal problemen reeds hebben weten te verhelpen of op korte termijn verwachten op te lossen, maar dat er nog werk te doen is om alle geïdentificeerde knelpunten definitief weg te nemen en concrete resultaten te boeken voor burgers en ondernemers in Caribisch Nederland.

Ik zal uw Kamer begin 2024 wederom informeren over de dan geboekte voortgang.

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
A.C. van Huffelen

¹⁰ Dit betreft bijvoorbeeld de acties op het gebied van bancaire dienstverlening, als mede het uitvoeren van de pilots om de problematiek met weesgronden op Saba en Sint Eustatius aan te pakken.